

Klasifikace priorit kontaminovaných míst - nový metodický pokyn MŽP č. 14/2008

Projekt VaV SM/4/93/05

Výzkum systémového přístupu k výběru priorit řešení lokalit starých ekologických zátěží

Doba řešení 2005 - 2007

RNDr. Lukáš Ženatý, Ph.D.

Ing. Jiří Tylčer, CSc., AQD-envitest

Ing. Roman Pavlík, ProGeo Consulting

Mgr. Zdenka Szurmanová, AQD-envitest

Odborný garant: RNDr. Jan Gruntorád, CSc.

Ministerstvo životního prostředí

Sanace starých zátěží: dlouhodobý a nákladný proces

Potřeba řízení procesu

Potřeba výběru priorit k řešení

- zájmy ochrany životního prostředí
- požadavky ekonomické efektivity

System pro kategorizaci priorit

Principy systému 1

- 1) Všechny lokality jsou roztríděny do několika základních kategorií na základě kvalitativního situačního výroku, který specifikuje:**
 - existenci či možnost kontaminace a obecný charakter jejího aktuálního či potenciálního důsledku (impaktu)**
 - úroveň prozkoumanosti lokality**
- 2) Každé kategorii je explicitně přiřazen odpovídající obecný druh (charakter) dalšího postupu**

System pro kategorizaci priorit

Principy systému 2

Podle charakteru dalšího postupu jsou rozlišovány tři skupiny kategorií lokalit:

- **A - rizikové lokality – lokality s aktuálními negativními důsledky kontaminace – nápravné opatření je nutné či žádoucí**
- **P - podezřelé a potenciálně rizikové lokality – potřeba průzkumu či monitoringu**
- **N - lokality s nízkou kontaminací či bez kontaminace – bez nutnosti dalších opatření**

Systém pro kategorizaci priorit

Principy systému 3

O prioritě postupu na lokalitě jednoznačně rozhoduje tato posloupnost důsledků její kontaminace:

- ohrožení lidského zdraví**
- ohrožení ekosystémů**
- ohrožení jiných zájmů**

Výrok o charakteru aktuálních či potenciálních důsledků kontaminace je preferenčně založen na výsledcích průzkumu lokality a analýzy rizika

System pro kategorizaci priorit

Principy systému 4

Podezřelé a nedostatečně prozkoumané lokality:

- **jednoduchý skórovací systém pro posouzení naléhavosti jejich průzkumu**

Velmi důležité – takových lokalit je velký počet, rozhodování o prioritách pro průzkum nutné

Systém pro kategorizaci priorit

Principy systému 4a

**Podezřelé a nedostatečně prozkoumané lokality -
základní faktory pro hodnocení naléhavosti jejich průzkumu:**

- významnost kontaminací ohrožených zájmů
(ohrožení zdraví lidí, ekosystémů, jiných zájmů)**
- podmínky pro další šíření (migraci) znečištění**
- odhad možného charakteru a rozsahu kontaminace.**

Odůvodněnost navrženého jednoduchého skórovacího systému je založena na rozsáhlé literární rešerši (různé nejistoty a heterogenity řady faktorů v praxi degradují reprezentativnost všech složitějších skórovacích systémů)

Struktura kategorizace priorit

R1	Kategorizace kontaminovaných míst podle dalšího postupu					
	1	2		3	4	5
	situační výrok o lokalitě: charakteristika prozkoumanosti lokality a aktuálních či potenciálních důsledků kontaminace	charakter dalšího postupu		kód priority		
základní kód				3. pozice – řád priority		
potvrzeno aktuální neakceptovatelné zdravotní riziko ² , vyplývající z kontaminace lokality při jejím současném způsobu využívání	nápravné opatření ¹ je nutné	bezodkladně nutné	A	3	podle úrovně a charakteru potvrzené či předpokládané kontaminace, podle podmínek migrace znečištění a podle významnosti ohrožených zájmů (viz přiřazený skórovací systém pro uvedené faktory)	
- potvrzena kontaminace nad úrovní legislativou stanovených koncentračních limitů ^{3,2} , nebo - nemožnost využívání lokality v souladu s platným územním plánem ⁴ , nebo - je potvrzeno šíření kontaminace ze znečištěné lokality		nutné	A	2		
kontaminace je potvrzena, avšak žádná ze situací výše - není aktuální zdravotní riziko ani rozpor s legislativou, avšak jde o obecný nesoulad se zájmy ochrany životního prostředí nebo s jinými zájmy, chráněnými podle zvláštních předpisů	nápravné opatření ¹ je žádoucí		A	1		
nedostatečné informace pro hodnocení a pro definitivní závěry – zatím nelze vyloučit nezbytnost nápravného opatření	žádné informace o kontaminaci – na lokalitu je tedy nutno nahlížet jako na podezřelou		nutný je průzkum kontaminace	P		4
	kontaminace je potvrzena orientačním v zorkování, nedostatečný rozsah informací neumožňuje definitivní závěry			P		3
kontaminace je potvrzena, není aktuální zdravotní riziko, není rozpor s legislativou či s jinými zájmy, zatím však neznáme, zda se kontaminace šíří či nikoliv - nutnost nápravného opatření zatím nelze vyloučit	nutný je další monitoring vývoje kontaminace v čase		P	2		
kontaminace, která by mohla znamenat vznik neakceptovatelného zdravotního rizika v případě změny funkčního využívání lokality či dotčeného okolí na více citlivé ve srovnání s využitím současným ⁶	nutnost institucionální kontroly způsobu využívání lokality		P	1		
nadpožadová, avšak nízká kontaminace – žádné zdravotní riziko ani rozpor s legislativou či s jinými zájmy, ani žádné omezení multifunkčního využívání lokality	není nutný žádný zásah		N	2		
známá historie využívání lokality prakticky vylučuje riziko kontaminace nad úrovní pozadí			N	1		
průzkumem je potvrzena neexistence kontaminace nad úroveň pozadí			N	0		

Systém pro kategorizaci priorit

Definice 1

**Nápravné opatření nutné =
neakceptovatelné humánní riziko nebo
koncentrace škodlivin překračují přípustné limity
definované legislativou**

**Nápravné opatření žádoucí =
nutnost nápravného opatření nelze jednoznačně vyžadovat
na základě legislativy nebo analýzy rizika,
avšak všeobecná shoda na odůvodněnosti vyšších nároků
na kvalitu životního prostředí**

System pro kategorizaci priorit

Definice 2

Nápravné opatření =

**nikoliv „pouze“ sanace lokality,
ale jakékoliv opatření,
které povede k omezení důsledků kontaminace**

System pro kategorizaci priorit

Souhrnný formulář

- **integrální součást systému pro kategorizaci priorit**
- **jednostránkový tisknutelný formulář, soustředující podstatné informace o kontaminované či podezřelé lokalitě, obsahuje všechny informace, vstupující do kategorizace priority**
- **snadno čitelný, žádná kódovaná data**
- **vyplňování dotazníkových kolonek, většinou výběrem z nabídnutých menu možných odpovědí, doplňkově kondenzované verbální popisy se striktně předepsanou strukturou**
- **poloautomatická kategorizace priority pro danou lokalitu**
- **poloautomatické generování souhrnného formuláře pro lokality, které jsou již v databázi SEKM**

Výstupy řešení

Ministerstvo životního prostředí

Výstupy řešení – 1

**Návrh metodického pokynu
„Hodnocení priorit – kategorizace
kontaminovaných a podezřelých míst“**

**Metodický pokyn MŽP č. 14
vstoupil v platnost v září 2008**

**Hodnocení priorit dle tohoto MP
je vyžadováno jako příloha analýzy rizika**

Výstupy řešení - 2

Sofwarová aplikace

program

„Priority KM“

Aplikační nástavba databáze SEKM

Výstupy řešení - 4

Příloha metodického pokynu Návod pro práci s programem „Priority KM“ – hodnocení priorit při řešení kontaminovaných míst

Výstupy řešení - 5

Příloha metodického pokynu

**Návod k vyplnění Souhrnného formuláře
kontaminovaného resp. podezřelého místa
v programu „Priority KM“**

Výstupy řešení - 6

**Příloha metodického pokynu
Návod pro instalaci aplikace
„Priority KM“ – hodnocení priorit
při řešení kontaminovaných míst**

Výstupy řešení - 7

Příloha metodického pokynu Klasifikační skórovací systém v programu „Priority KM“

Výstupy řešení - 3

Souhrnný formulář

Výstupy řešení - 8

Regionální seznamy priorit pro odstraňování SEZ v jednotlivých krajích

Výstupy řešení - 9

Aktualizace národního seznamu priorit pro odstraňování SEZ

**Seznam a mapy ke stažení na
internetových stránkách MŽP**

Výstupy řešení - 10

Otestování systému

Výstupy řešení – 12

Doporučení

- **Doporučení na systémové zajištění celostátní inventarizace kontaminovaných a podezřelých míst**
- **Doporučení pro úpravy stávající databáze SEKM v návaznosti na plánovanou inventarizaci**

Děkujeme za pozornost

Lukáš Ženatý, lzenaty@ostrava.cz

Jiří Tylčer, tylcer@aqd.cz

Roman Pavlík, roman.pavlik@progeo-sys.cz

Zdenka Szurmanová, szurmanova@aqd.cz

RNDr. Jan Gruntorád, CSc., jan_gruntorad@env.cz

Ministerstvo životního prostředí

